

RA PO RT!

ryze
avantgardní
pravidelná
občas
rýpavá
tiskovina

VI.

Pozdní příjezdy

Úvodník 🍄 Vojtěch Jandera

Nelze si nevšimnout, že každým rokem se na Sobotce „protočí“ opravdu nemálo známých i (zatím) neznámých tváří, přičemž mnozí z návštěvníků z rozličných důvodů nemají možnost prožít festival v jeho úplnosti.

Letos se mi poprvé nepodařilo dostavit se během prvotních dnů červencového soboteckého veselí, ke zbytku redakce *Raportlu* jsem se tedy připojil až po uběhnutí více než poloviny festivalu. Nutno poznamenat, že prožitky z pozdního příjezdu jsou odlišné od těch včasných z let předchozích.

Počáteční všudypřítomné nadšení a těšení se na oslavu kultury a jazyka vystřídala únava po propracovaných a nezřídka propitých nocích. Chladnější deštivé počasí (které tedy nemá větší spojitost s pozdním příjezdem) ve večerních hodinách vylidňuje zahrádku o něco dříve, než by bylo obvyklé, a vše se jeví tak nějak pomalejší a umírněné.

Uvedené nemusí vyznívat úplně nejveseleji, má však i své neoddiskutovatelné výhody. Již pomalejší tempo a pohled do tváří našich festivalem již lehce znavených přátel nám umožňuje zamyslet se nad tím, proč vlastně každoročně na Sobotku míříme, byť někdy jen na část. Úplné vypuštění tradiční návštěvy této brány do Českého ráje by nám totiž nakonec jistě zanechalo nevyplnitelnou zející díru v srdci.

Autor letos vůbec nestíhá.

PROGRAM - PÁTEK 5/7

9:00 Spořitelna

Přednáška Mgr. Andrey Jochmanové, Ph.D., *Stíny slovanské divadelnosti*

13:30 Zahrada děkanství

Seminář o scénickém čtení *Býti stromem v tiché zemi*

14:00 Zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení, Tereza Šustková – básně z olomoucké každodennosti

15:00 Zahrada děkanství

(pro děti od pěti let, vstupné 80/100 Kč)

Pouliční loutková pohádka Studia Damúza *Honza Pták*

15:00 (místo bude upřesněno)

Výstup z dílen Dory Kaprálové a Tomáše Dimtera

16:00 Zahrada Šrámkova domu

Profese ve stínu do centra pozornosti – beseda

19:30 Spořitelna

Výstupy festivalových tvůrčích dílen

22:00 Spořitelna

A ještě jeden výstup, tentokrát učitelské dílny

JÍDELNÍČEK**Pizzerie Maštal****Snídaně (7:30–10:00):**

Tmoučník

Oběd (11:30–15:00):

Zelná polévka

Pečená vepřová krkovice, bramborový knedlík, zelí

Hovězí kostky na pepři, rýže

Šišky s mákem a máslem

Večeře (17:00–20:00):

Zeleninový vývar

Treska s bylinkovým máslem, bramborová kaše

Gnocchi se špenátem a sýrovou omáčkou

Vokýnko

Kefírová buchta s čokoládou

Sloní žrádlo

Ach, ta citoslovce!

Raportáž 🍄 Vojtěch Jandera

Kolik máme vlastně slovních druhů a jaké místo mezi nimi zastávají citoslovce? Nad touto otázkou se s přítomnými zamýšlel doc. Miloslav Vondráček během čtvrtého rána v sálu sobotecké Spořitelny. Problematice interjekcí a jejich místu v jazykovém systému se věnuje většinu svého profesního života.

Jak jsme se záhy dozvěděli, zdánlivě banální otázka, jako je ta na začátku textu, bývají nezřídka nejvíce komplikované. Možných přístupů je mnoho a ne vždy lze určit, které jsou stoprocentně správně. Navíc ohledně zmíněného probíhá neustále čilá a vášnivá akademická diskuse, která se stává zdrojem řady humorných historek, kterými doc. Vondráček přednášku pravidelně odlehčoval.

Zdá se být každopádně zřejmé, že interjekce provází lidstvo již od počátků jazykového vyjadřování, ba co víc, mohou snad být i oním zárodkem, z něhož následně jazyky vznikaly. Není totiž náhodou, že například výrazy označující matku bývají v rozličných jazycích

shlukem podobných slabik. Třešničkou na pomyslném dortu a veselým zpestřením jsou pak Vondráčkovy příklady týkající se zvukových projevů exotického zvířectva a jejich interpretace v rámci jazyka.

Pro značnou šíři a složitost rozebírané problematiky nelze v rozumném rozsahu vypsát veškeré přístupy a východiska, o nichž doc. Vondráček během přednášky hovořil. S klidným svědomím však lze jeho přednášku doporučit i zájemcům o zkoumání jazyka z široké veřejnosti.

Autorovi se špatně vstává na ranní program.

Katolické básnění bez dronů

Raportáž 🍄 Jan Křeček

Dnes odbijí mraky. Honí se nad Sobotkou a hrozí. S Ilo-nou Kirchnerovou přicházíme k Vokýnku, kde čeká René Nekuda. Z oken fary se nesou chóry Šlupkova sboru, u vstupu na zahradu si hraje Kačaba s malým Darkem Josephem, který je hlídán, neb Anča pje. Z nejobskurnějších zákoutí se občas vynoří Honza Trč a zamíří do ještě obskurnějších koutů... Přes všechny dílny, koncerty, divadla a autorská čtení je pro mě tohle Šrámkova Sobotka ve své nejryzejší podobě. Kupuju si pivo a marně se rozhlížím po Honzovi Rainovi. Není tu. Roman Polách a Eva Marie Rosa tu naopak jsou a přicházejí.

Nevím, jestli čte Roman Polách *Raport!*, ale jako by si vzal moji včerejší kritiku k srdci. Takhle nějak si představuji ideální rozhovor: erudovaný, nevtíravý, vedený tak, aby vynikly odpovědi básnířky, přitom okořeněný citacemi z literatury a zjevně podložený rozsáhlou přípravou. Paráda. Tak ať něco z toho zazní:

RP: *Vnímáš křest knihy jako křest?*

EMR: *V edici Mlat se tomu říká „křest“, takže jsem vlastně neměla na vybranou. Křest je dar, požehnání.*

RP: *Co ty a katolická poezie?*

EMR: *Je katolická poezie a básníci katolíci, Deml, Zahradníček, nechci chrlit jména. Tohle je pro mě oddělené a řadím se k těm druhým.*

RP: *Co ty a Vladimír Holan?*

EMR: *Když jsem se na to snažila naposledy odpovědět, zabralo mi to dvacet normostran.*

RP: *Jak se cítíš v kontextu současné mladé poezie?*

EMR: *Já nevím, co je to „mladé“. Na Olgu Wawracz a Jiřího Šimčíka se dívám jako na koťátka, i když jsme stejná generace. Nemám potřebu se zařazovat, jsem solitér, není mi dobře ve skupinách. My jsme ve fázi, kdy se učíme psát, učíme se o svých básnických identitách.*

Sobotka zaujatě poslouchá, červené židle se plní. Rozhovor mě těší čím dál víc, přestože autorka použije mnou včera kritizovaný „argument Mukařovským“. A když Roman Polách v rozpravě o dadaismu letmo zmíní, jak představuje svým studentům tento směr, přímo se zatetelím, neb svým studentům vykládám totéž.

Samotné čtení je komorní, intimní. Ač se na pódiu mluvilo o performativitě, vystoupení Evy Marie Rosy se výrazně odlišuje od hlukové koláže Jiřího Šimčíka. Básně ze sbírky *Křížeček na čelo* jsou na jeden poslech náročné, z hlediska obsahu se hodí spíše k soukromému čtení, čemuž mnohdy přispívá i pravidelný rým. Při hlasitém čtení vynikne hlásková instrumentace a občas vyskočí obraz či souzvuk: *pro tkáně Páně – sněžila skořice – ležíme ve světle pod svícnem...* Autorka verše prokládá tu dovysvětlením, onde vlastní nejistotou, tam zase reakcí na pozorné publikum či aktuální situaci. „Mně dochází víno, to je problém,“ zmíní, ale to už taktéž pozorný Roman Polách neváhá a směřuje k Vokýnku situaci vyřešit dvojkou červeného. Místo poděkování jen letmý úsměv: „Jak to tady hezky funguje...“

I Eva Marie Rosa čte novější texty z telefonu. Hovoří u toho o svých zkušenostech, o svém životě. Autenticky, bez uzardění, s odzbrojující upřímností: „Ta poezie je tak trochu angažovaná. O autismu. Já jsem autista, kdyby to někdo doteď nepoznal.“ Samozřejmě. Autisty přece každý pozná na první pohled, mají svou poruchu autistického spektra jasně vyraženu na čele. „Taky jsem sexuálně zneužitý člověk,“ zazní takřka vzápětí rána na solar jako úvod ke třem „trauma sonetům“. Nezapomínám, že má autorka blízko k performanci: v jednu chvíli zmačká plastový kelímek a hodí jej na podlahu, béžová kabátu ladí se sandály, křehké prsty se letmo dotýkají mikrofonu, roztřesený hlas pronáší verše o znásilnění... Kde je hranice mezi autenticitou a divadlem, když člověk veřejně vystupuje? Já Evě Marii Rose věřím každé slovo, každý pohyb. Ještě dá „pár sexy čísel“ na konec. „Díky, že jste to vydrželi.“ Taky díky. Křížeček na čelo a palec nahoru.

Autor nechodí do kostela, ale to nevadí.

Mňamka huhaha

Imprese 🍷 Eliška Rybová

Počasí není poslední dny nic moc, ale střeďečnícímu odpolednímu programu na zahradě Šrámkova domu vyloženě sedlo. Foukal vítr, sem tam spadla nějaká ta kapka, ponuro, šero, děsivo. Zkrátka ideální povětrí

pro rozhlasovou hororovou komedii *Lidojedi*. Atmosféru perfektně doplňovaly hlasy Tatiány Vilhelmové, Oldřicha Kaisera, Václava Neužila a Kryštofa Hádky. Ze začátku jsem se nechala pohltit hlavně soundtrackem a do příběhu Báry, Ondřeje a Martina mé vědomí příliš nezabředávalo (to ale není chyba hry, ale mého unaveného mozku). Slyšela jsem, poslouchala a v mé hlavě se postupně začaly objevovat stíny a obrysy příběhu, později jsem už všechno viděla naprosto jasně a zřetelně. Byla jsem jedna z postav, byla jsem sv. Jan Nepomucký, který všemu přihlížel, který byl všeho svědkem. Tomuto absolutnímu pohlcení dopomáhaly až nečekané detaily jako zvuky stěračů v autě nebo vrzání dveří, podlah, snad i kloubů jednotlivých postav. Za poslední dobu to byla jednoznačně jedna z nejlepších rozhlasových her, které jsem měla tu čest vyslechnout. Bát jsem se moc nebála, ale celou dobu mě provázelo (ne)příjemné mrazení v zádech a šimrání v žaludku. Rozhlížím se po diváctvu a říkám si, kolik přisedících by asi ochutnalo člověčinu. A kolika by tato delikatesa asi chutnala?

Režisér Aleš Vrzák v úvodu řekl, že má blíže k hororu než ke komedii a na tomto jeho díle to bylo poznat. Moc často jsem se nezasmála, bylo zde jen pár okamžiků, kdy jsem se musela pousmát, přesto musím poznamenat, že hra je více než povedená. Její postavy jsou uvěřitelné a skutečné, děj nepředvídatelný a konec mrazivý. Má vše, co člověk chce a potřebuje, a ještě něco navíc. Snad to šimrání a mrazení...

Autorka se bojí, že ji někdo sní.

Jak vyděsit dítě pohádkou

Imprese 🍄 Vojta Kouřil

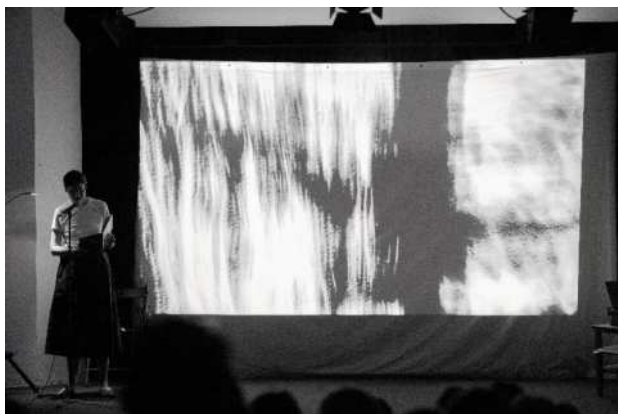
Když mi bylo šest, měl jsem děsivou noční můru. Nepamatuji si ji přesně, ale odehrávala se v dětském pokoji a v jednom z rohů stála entita, která neměla konkrétní podobu a nemohl jsem kvůli ní odejít, v tu ránu jsem ztuhnul. Tuhle vzpomínku jsem si vybavil na audiovizuálně oživeném čtení Dory Kaprálové. Jako správná noční můra začalo vše nevinně, scény Nataši von Kopp a ambientní soundtrack Jakuba Ondříčka působily důvěryhodně jako introspekce do dětské duše, hřejivé kulisy evokující dětskou imaginační na pozadí padajícího podzimního listí. Později však atmosféra potemněla a houstla, promítaným obrazům zůstaly jen černé a bílé barvy a z dětské vzpomínky se stal dětský zlý sen.

Dusivému děsu napomáhal velmi nehybný čas – chvílemi to bylo trochu rozvleklé a nic moc se nedělo, jen díky kreativnímu vizuálnímu doplnění jsem neusnul.

To je důležité podotknout, což mě přivádí k možné výtce číslo dvě, ale spíš zamyšlení: Vzali byste dítě na horor, byť dětský? Chvilími jsem se skoro bál, podle pohledu některých dětí se domnívám, že se bály také – ještě aby ne, byl to přeci horor.

Celému čtení dodávalo na magičnosti to, že jsem se na čtyřicet minut cítil znovu jako dítě – opravdu to fungovalo. Nutno dodat, že jako dítě vystrašené. Ale to byl přeci záměr.

Autor byl divné dítě, závěrečný posudek je velmi subjektivní.

Měsíční duha

Imprese 🍄 Klora Jelínková

Zanechte všech myšlenek! Nápis nad strašidelným vstupem do manýristického parku v Bormazu, kterým začala čtvrté beseda Horizonty v mlze, sice odkazuje k pekelné bráně v Dantově *Božské komedii*, při besedě ale nebyla řeč ani o pekle, a dokonce ani o literatuře. Doktorka Eva Bendová a profesor Vít Vlnas posluchačům představili téma letošní Šrámkovy Sobotky, možná pro někoho překvapivě, v krajinomalbě. Na několika uměleckých dílech přiblížili to, jak se během let proměňovalo vnímání světla a stínu všech malířů i jak s touto tematikou pracovali.

Existuje měsíční duha? Na olejomalbě německého romantického umělce Caspara Davida Friedricha ano. Protože člověk možná nerozumí všemu a divoká příroda zastřená mlhou je pro to dobrou metaforou. Nebo možná rozumí, protože se může identifikovat s poutníkem nad mořem mlhy. Možná je kandelábr lampy nejhezčím uměleckým dílem ve městě. A možná je pro člověka vertikála přirozenější než horizontála, protože řasy, které vidíme při mrkání, jsou vlastně taky vertikála?

Autorka by chtěla být poutník nad mořem mlhy.

Čeští krajaní v Chorvatsku mají velmi dobré postavení

Rozhovor Kateřina Prášilová

Mám takové zdání, že dětská představení jsou v rámci festivalového programu neprávem přehlížena. Například ve středu se tu vyloupila nenápadná inscenace *Bába Bedla* dětské divadelní skupiny z České besedy Horní Daruvar v Chorvatsku. Režisérkou a pedagogickou vedoucí souboru je Ilona Kirchnerová, učitelka české krajaňské komunity v Chorvatsku, kde působí už třetím školním rokem, a velmi energická žena.

Mohla bys stručně načrtnout, jak vypadá česká enkláva v Chorvatsku?

Česká komunita v Chorvatsku čítá 8 000 lidí, potomků těch, kteří tam přišli před 200 lety. Z toho je největší část v Daruvaru a okolních vesnicích. Je to jedna z nejlépe organizovaných českých komunit na světě. Po celém Chorvatsku je 32 českých spolků, kterým se říká české besedy a všechny je zastřešuje organizace Svaz Čechů v Republice Chorvatsko. Toto všechno je dotované Českou republikou i chorvatským státem, protože Chorvati si české menšiny velice váží. Třeba díky tomu, že se Češi postavili na stranu Chorvatska v době, kdy tam byla v 90. letech občanská válka.

Mám takovou domněnku, že amatérské a zejména dětské divadlo je hodně česká doména. Jste s vašimi divadelními aktivitami mezi Chorvaty za exoty?

Asi tě překvapím. Skoro v každé besedě existuje ochotnický divadelní spolek, v každé škole se neustále recituje, hraje divadlo, děti jsou zvyklé vystupovat. Existuje festival chorvatského ochotnického divadla a Češi jako menšina mají svůj festival ochotnického divadla. Jezdí na něj ale chorvatský selektor, který vždycky vybere jedno české divadlo v češtině na celostátní přehlídku.

Takže to funguje i mimo českou komunitu? Mají i Chorvati smysl pro ochotnické divadlo?

Aktivity jako dětská recitace jsou do nich vštěpovány od malička, furt tančí, něco povídají, když je karneval, každý něco předvede.

A jaký typ divadla je chorvatským divadelníkům nejbližší? Mají třeba alternativní sklony?

Já se moc k chorvatskému divadlu nedostanu, nicméně to málo, s čím jsem se setkala, mě velice překvapilo svojí kvalitou i tou alternativností. Viděla jsem *Bratry*

*Karamazovy*¹ v Záhřebském divadle mladých, bylo to dlouhé a skvělé! Množství scénických a kostýmních nápadů, detailů, které to pro poučeného diváka propojí a dotáhnou, a navíc odkaz na současnou situaci na Ukrajině a v Rusku.

Ted' nedovedu neodbočit. Měla jsem dojem, že chorvatská politická reprezentace není Ukrajině úplně nakloněná a že se bojí ji podporovat.

Ten dojem způsobuje asi prezident, jehož prohlášení žehlí různé diplomatické kruhy. Navenek se ten mediální obraz může zdát jiný, než je. Ve chvíli, kdy konflikt na Ukrajině vypuknul, se Chorvatsko jasně přiklonilo na její stranu. Souvisí to s chorvatskou válečnou zkušeností, která tam neustále rezonuje, protože je to pouhých třicet let od chvíle, kdy tam byl konflikt. Všichni lidé přes čtyřicet let, se kterými spolupracuju, tu válku zažili. Čtyřicátníci ji zažili jako děti odeslané z Daruvaru do České republiky v rámci humanitárního aktu, 1 500 dětí zachránili před bombardováním Daruvaru. Tyhle děti teď vedou tamní instituce. Dovedou si velmi silně představit, co se na Ukrajině dělo a děje. Ta emoce se silně vrátila.

To je dobrá zpráva. Ale zpátky k tvé práci: jak se vám daří v komunitě udržovat českou kulturu? Jak tohle funguje?

Učitele do krajanských komunit vysílá Ministerstvo školství, potažmo Dům zahraniční spolupráce kamkoliv, kde je organizovaná česká diaspora a dostatek financí. Jako učitelky fungujeme v Daruvaru a okolí dvě. Jsem třeba patnáctá na té pozici. V Chorvatsku se povedlo přes různé instituce a například poslance za českou a slovenskou menšinu v chorvatském parlamentu Vladimíra Bílka prosadit český jazyk jako výukový jazyk do škol. Češi, se kterými pracuji, mají dvě české školy. To je základní kámen toho, že čeština je tam živá. Systém českého školství je rozdělený na tři modely. Model A je výuka kompletně v češtině, model B je povinně volitelná čeština na středních školách a na daruvarském gymnáziu můžeš z češtiny i maturovat, model C je v enklávách dál od Daruvaru, čeština je tam zakotvená v rozvrhu školy, ale je to spíš kroužek, čeština pro cizince.

Druhá věc je, že Češi byli vždycky organizovaní a drželi se pospolu, takže zakládali české besedy. Tam se udržoval folklór, písničky, tance, vozembouchy a další

¹ Pozn. red.: Tuto inscenaci režíroval snad nejznámější chorvatský divadelní režisér Oliver Frlijić, jehož inscenace *Naše násilí a vaše násilí* vzbudila v roce 2018 debatu o umělecké svobodě na festivalu Divadelní svět Brno.

atributy české kultury, které se předávaly z generace na generaci, mimo jiné divadlo. Absolutně specifické proti jiným menšinám na světě je také to, že chorvatští Češi mají vlastní nakladatelství Jednota.

Možná je to docela pitomý, ale není situace české enklávy v Chorvatsku speciální i tím, že Češi Chorvatsko milují a každé léto se tam ve velkém nakýblují?

To by bylo spíš na škodu. Turista u moře a příslušník krajanské komunity jsou dvě oddělené věci. Příslušníci komunity jsou Chorvati s jinými kořeny. Češi mají jako krajani v Chorvatsku velmi dobré postavení nejen kvůli postoji v občanské válce, ale také protože když přišli v období Rakouska-Uherska za prací, přinesli spoustu zajímavých a dobrých inovací. A ještě architektura! Čeští architekti zanechali na Balkáně obrovskou stopu.

Jaký máte k českým turistům vztah?

Jak kdo. Daruvar je ve vnitrozemí, takže se nám tam občas vyloupne nějaký stopař, ale turisté tam jinak nejezdí. To, co se děje u moře, je pro mě jako pro Češku těžko stravitelný, turisté se tam totiž dovedou chovat strašně buransky.

...and now something different!

Recenze 🍄 Jan Křeček

Čechy! Nikdy k nim nemělo dojít,
a to od knížete Václava, který místo aby vládl,
pěstoval vinnou révu pro mešní účely,
což mne sere nejvíc.

*Je po všem tedy už - můj vůz je před vraty -
já svojí zahradou procházím naposled,
a v růží podzimních jen porozvítý květ
můj pohled vpíjí se, dlouhý a upjatý.*

Klavír. Modrobílý obláček. Prezidentská pracovna. Antický sloup. Dva žebříky. Herci přicházejí na tuto scénu v ještě rozsvíceném sále sobotecké Sokolovny,

Daniel Čámský usedá za klavír, Petr Reif za prezidentský stůl. Zhasne se, rozsvítí se lampička. Klavír zní, zatímco muž za stolem začne... připravovat těsto? To už se ale objevují dva klauni se zjevnými znaky značky V+W, Ivana Huspeková jako Voskovec a Hana Mathauserová jako Werich.

...nepředstavitelná kolaborace Čecháčků
s normalizací, uvozené článkem Rudého práva
Slovo do vlastních řad,
kryptobolševické prase Jan Werich
podepisuje v aule Národního divadla Antichartu...

Zarámování Osvobozeným divadlem (nejen V+W, ale i použité písně, živě zpívané a doprovázené klavírem) je vysoce funkční. Werich s Voskovcem sledovali dění ve své vlasti a komentovali je v rádiu, někdy velmi nevybíravě. Když třeba zazní parafráze písně *Babička Mary* s refrénem „Hácha, dědeček Hácha / očička má krhavý a ručičky krvavý / Hitlerův brácha, v krvi se máchá / náš drahý Emile / ty skončíš nemile“, nejde o divadelní licenci, nýbrž o autentický text dua V+W z roku 1942. V dobovém kontextu pochopitelné, v roce 2024 v kontextu divadelní hry mrazivé, strašidelné. Postavu Emila Háchy lze vnímat jako jednu z nejtragičtějších v moderních českých dějinách. Jen těžko lze na někom lépe ilustrovat problematičnost „hrdinství“ a „zbabělosti“. Divadlu D21 se povedlo tento jeden lidský osud v účinné zkratce zachytit.

Chceš vidět podtínat keř plný s poupaty?

To přijít musilo – už je čas, nutno jet.

*A víc im nezbylo ze snu, jenž nerozkvet,
než na mém západu červánek rozžatý.*

Velká rozhodnutí mají vždy podobu symbolu, zazní v inscenaci. A se symboly se v ní také výborně pracuje. Režijní práce Jakuba Vašíčka je chytrá, nápaditá: nepříjemné světlo lampičky mířící na diváky jako u výslechu, práce s klavírem jako fyzickým předmětem, hudební podkres kombinující v basech hrůzu války a ve výškách lehkost známých melodií, česká koruna na Heydrichově hlavě připomínající kápi Kukulux-klanu, doslova převzatá scénka z filmu *Pudr a benzin* o lanu, které-li nenapne-li se a které má tentokrát na konci oprátku... Momenty překvapivé, silné a vypovídající jak o tehdejší době a tehdejších lidech, tak o tom, co se v lidech nemění. Válku dnes máme nepříjemně blízko a blíž tedy máme i k pochopení jednání v době 2. světové války...

...země Saši Tupčeka a Černíka kominíka,
země opakovaného zrádce národa,
generála Ludvíka Svobody,
je u Boha, za co toho generála dostal,
když vynikal jen luštěním křížovek...

*Zas-li tě uvidím, za rok či za týden,
pod lehkým úsměvem v duši se zachvěji,
jak jiný kdokoliv řeknem si „dobry den“,*

Emil čili O Háchovi je hra životopisná, historická, proto nutně obsahuje i didaktickou složku. Mně osobně nerušila, ale chápu, že zatímco pro někoho mohly být sdělované informace příliš banální, pro jiné mohla být jména či události zcela neznámé. My, učitelé, máme tohle rádi (studentstvo bych na to vzal hned!). Některé prvky by mohly být dotaženější: úvodní zadělávání těsta jaksi vyšumí (krmení buchtou a heslo „bez práce nejsou jidáše“ mi přijde málo), antický sloup nejspíš odkazuje na hry Osvobozeného divadla, ale jiný význam jsem v něm nenašel, některé vtípky působí nadbytečně (Co řekl o Emilu Háchovi Karel Gott? Nic... – v kontextu letošní Šrámkovy Sobotky Gottes Gott funguje, ale to herci nemohli vědět...). To jsou všechno drobnosti oproti monumentálnímu závěru, v němž se projeví do té doby mlčící klavírista Daniel Čámský a začne spílat češství. V brutálním kontrastu k až dosud vlastně neproblematické inscenaci obviňuje slovy básně Ivana Diviše *Čechy* všechno a všechny a posouvá tím vyznění inscenace do zcela nové roviny.

*...země Jaroslavů Seifertů, kteří dostanou Nobelovu cenu,
ačkoli v životě nic nenapsali.
Je to k posrání,
ale jen se neposrat.*

Dva přístupy k odvaze, k hrdinství, k českým dějinám. Jeden nesmiřitelný, divišovský. Druhý mučednický, háchovský. Existuje nějaký správný? Vrchol letošní Šrámkovy Sobotky máme za sebou. Se vši úctou k ostatnímu zhlédnutému: tohle bylo jinde. Melodií

písně *Klobouk ve křoví* hra končí, zůstává tón foukací harmoniky, který náhle připomíná nemocniční monitor srdečního tepu, když srdce přestane bít. Nikdo nic nepochopí. Nikdo se nic nedoví.

*tvou ručku políbím, jak jiní na pohled,
jen trochu tepleji, jen trochu dloužeji,
a půjdu cestou svou, ty budeš rozumět.*

Autor v recenzi použil básně Emila Háchy a Ivana Diviše.

Zážitky z noci

Imprese 🍄 Kateřina Prášilová

Po sportovním dni přišel den temný. Zda se scénické čtení *Býti stromem v tiché zemi* odehraje, bylo dlouho nejisté. Odvážní, kteří se do aleje pod Humprechtem vypravili, museli absolvovat mokrou cestu tmou se zbloudilými kočkami, technickou pauzou (snad aby odplynuly ty překrásný červánky a ztratili jsme poslední zbytky čtvrtka) a bez jistoty, kam došlápnu. V cíli to vůbec nebylo snazší.

Verše básnířky Jana Kameníka jsou náročné, těžko poplitelné a pravděpodobně dovedou zprostředkovat mnoho radosti a trápení při tichém intimním čtení. Během včerejší performance připravené Věrou Halamáskovou se z nich stala smršť. A výjimečně to nemyslím špatně. Byl to takový prokřehlý hraniční moment, na pokraji noci a deště *Zápisky z noci*. Žena Macešková a muž Kameník chrlí básně, zoufale hledají lacinými baterkami cosi nad sebou, v nebi, kam nedosvítí. Přichází jako obrys ze tmy, jsou trochu afektovaní (to mi nepřišlo na místě) a pak zase zmizí. Poezie básnířky Kameníka vyžaduje pro hlasité čtení velkou interpretační práci, kterou, pokud k ní došlo, nebylo možné v kadenci slov a závratných veršů ověřit. Možná právě tím se povaze komplikované poezie čtení nejvíce přiblížilo. Dvojjediný hlas je vedoucí,

nabízí druhé straně mraky slov a významů, ze kterých si vybere, co je zrovna v jeho schopnostech, co je zrovna v jeho životě.

Autorka si netroufla napsat recenzi.

Ankali vibe

68 slov 🍄 Klora Jelínková

Na scénické čtení pod Humprechtem jsem se i přes nepřízeň počasí fakt těšila. A moje očekávání byla naplněna. Dvojice performerů přišla z polní cesty v bílém oblečení, recitovala zbytečně složitá slova, svítila si baterkou na to, co recituje, a občas balila cigá. Chvilí v temnotě pod dominantou Sobotky zněla hudba. Vlastně jsem se cítila, jako když koukám na náhodný pár v pražském technoklubu. A bylo to moc pěkné.

Autorka má ráda techno.

Nokturno

Addendum 🍄 Ondřej B. Vinš

pojď rozjímat do hor
zvu tě na nekončící cestu
noc obleče zimní hábit
potkáme ohně zvěstující bytí
před jasným prorockým slovem
se plazej jazyky křivý
pojď vzhůru až ke světlu
chci tě naučit cejtit
nad zemitou barvou skalisk
nad šedí padající z mraků
nad paprskem do centra zvuku
nad pozadím tvýho kroku
(Pavel Zajíček, *Lidi krve*)

Autor rád potkává táborové ohně.

Tenhle fest není pro mladý?

Zamyšlení 🍄 Vojta Kouřil

Basové reproduktory rozechvějí hladiny drinků v ke-
límkách návštěvníků, ti dle instrukcí zpěváka roz-
houpávají boky, zvedají ruce, křičí. Atmosféra
asociuje lihové opojení pozdních hodin v rockových
klubech. Blíží se konec setu, před pódiem se rozpro-
stírá moshpit, nejprve jemný a opatrný, postupně ta-
kový, jaký má správný moshpit být. Zahrada
Šrámkova domu praská ve švech, několik generací se
dokázalo potkat na stejné vlně, odvázat se. Za čtyři
roky na Sobotce jsem zde nezažil nic podobného jako

P/\ST. Snad právě kvůli tomu ale ve vzduchu kromě dobré nálady visí něco nevyřčeného. Je možné, že mi v rámci soboteckého programu uplynulých čtyř let podobně odvázané vystoupení uniklo? Pravděpodobně ne.

Ve zkratce: pokud je po takovém koncertě poptávka – navíc takto vysoká, neměla by tomu odpovídat i programová nabídka? Kde je celá tahle tancující masa po zbytek programu? Na koncertě se nebavili jen mládežníci, ale i kdyby tomu snad tak bylo, je to špatně? Zájem o jazyk, o kulturu obecně, je – směju se tomu označení, ale stejně ho použiju – plamen, který je třeba udržovat, opečovávat, aby nezhasnul, a u mladých to platí dvojnásob, aby mohli kulturní nutkání probouzet v příštích dekadách u generací následujících.

Na Sobotce je pravidelně cítit generační schizma a mládí dlouhodobě stojí ve stínu. Letos se tuto propast daří zarovnávat víc než v letech uplynulých – byl jsem rád, že se v jednom dni spolu s P/\STí představil taky Jiří Šimčík, který je, nehledě na mnohá subjektivní hodnocení, jednoznačně výrazným hlasem juvenilní kulturní sféry. Nebylo by tedy na místě svěží vítr pouštět za hranice Sobotky častěji? Vždyť starší generace mu přeci nemusí rozumět (ačkoliv na P/\STi tomu tak zjevně bylo), bylo by ale chybou to

interpretovat jako defekt nových uměleckých vyjádření a v souvislosti s tím je odsouvat do pozadí.

Autor by si moc přál, aby šlo více dveří pánských toalet ve Šrámkově domě zamknout.

Medvědí Voldemort

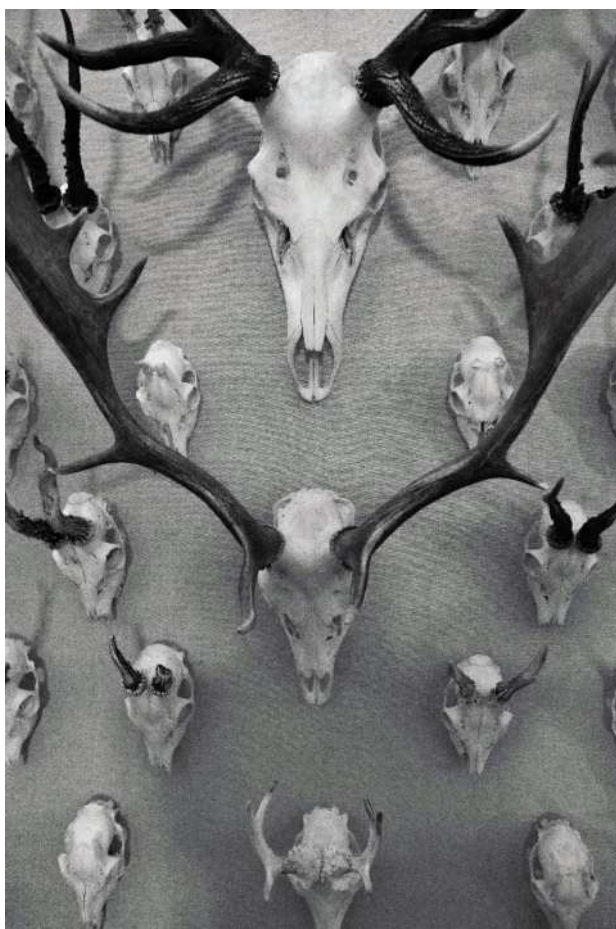
Jazykové okénko 🍄 Jan Henyš

Přemýšleli jste někdy, proč v Erbenově *Polednici* přišla malá, hnědá, tváře divé, pod plachetkou osoba jako na zavolanou? Šla zrovna kolem na svůj obvyklý polední špacír a zaslechla revoltujícího zlostníka, kterak vrhá kohouta, vůz a husárka (bouch, bác) do kouta? To sotva. Je to právě jméno Polednice, které mělo v lidové tradici magickou sílu přivolat jeho nositele či nositelku. V lidových tradicích byla příroda plná duchů, kteří mohli být vytrženi ze spánku vyřčením jejich jména. Pověřivost pak nutila lidi vyhýbat se pravým pojmenováním jako čert – pardon – čerchmant kříži.

Tabuová slova, jak se taková zapovězená slova nazývají odborně, mají svůj odraz i v současné slovní zásobě. Učebnicovým příkladem je medvěd. Původní praindoevropské pojmenování *Hřt́kos (nevyslovovat nahlas!) najdeme v latinském *ursus* nebo řeckém

arktos. Slovanský medvěd je vlastně takovým volde-mortismem ve významu „ten, který pojídá med“. Mezi tabuová slova patří i další, která jsou zapovězena z náboženských či společenských důvodů. Když řekneme hernajs, neporušujeme druhé přikázání, prkynkem nebo Prčicí pak nahradíme lokaci, kam slunce nesvítí. Úmyslné porušení tabu dodává jazyku mimořádnou moc. Ať už jím porušíme zákon, přivoláme Polednici nebo vypointujeme undergroundovou báseň.

Autor kdysi uměl vyslovovat praindoevropské laryngály.

Prázdná vůkol - temno nade mnou

☛ Irma Geisslová

Já bojím, lekám se, mé nitro širá pláň,
již slunko neozáří
a půlnoc neztemní; je věčně šedivá,
jen mlhám se tam daří.

A jednotvárný zvuk, jenž vzpíná k zoufalství
vědomí uděšené,
zní táhle, bez změny bytostí nešťastnou,
nad níž se temno klene. –

Kam slunce nesvítí

👤 Kolektiv redakce

Horká griotka z Maštale přestala být špatným nápadem.

Redakce: Z čeho se skládá pomazánka sloní žrádlo?

Vokýnko: Ano.

V Itálii bouchla Stromboli, k požáru vyjeli i sobotečtí hasiči.

Kdo chce navštívit kryptu na Humprehtu, ať napíše závěť a přihlásí se.

Kdo najde ztracený puntíkatý hrneček Honzy Trče, dostane sedm litrů kofoly.

🏆 Hromadnou Šlupku Svěráka získávají Lollipop boyz ve stínu Čubčího láje.

RYZE AVANTGARDNÍ PRAVIDELNÁ OBČAS RÝPAVÁ TISKOVINA!

Redakce: Jan Henyš, Ondřej Chaloupecký, Vojtěch Jandera, Klora Jelínková, Pavlína Kašparová, Vojtěch Kouřil, Jan Křeček, Magdaléna Kvasničková, Kateřina Prášilová, Eliška Rybová, Martina Rybová, Ondřej B. Vinš.

Všechny fotografie tohoto obšťastníku s láskou fotografuje

© Martin Cáb.

Vychází v Sobotce během 68. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka.

Cena 15 Kč.

Vydává spolek SPLAV!,

U Studánky 5, 170 00 Praha 7,

IČ 26674122. MK ČR E 15812

Časopis *Raport!* vychází za finanční podpory Státního fondu kultury.

raport.redakce@gmail.com

CC BY-NC-ND 4.0